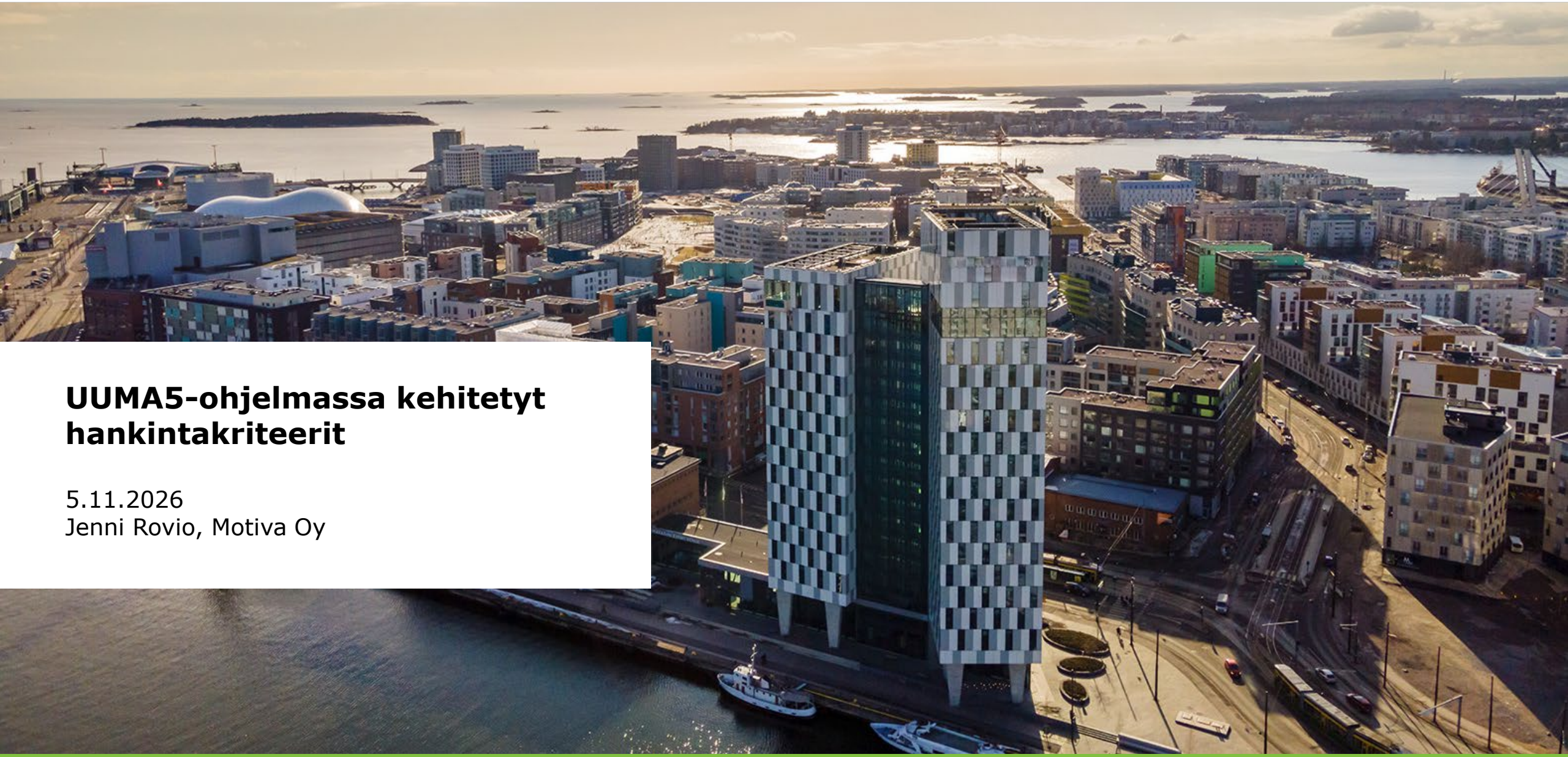
UUMA-ohjelman vuosiseminaari

UUMA5-ohjelmassa kehitetyt hankintakriteerit

5.11.2026
Jenni Rovio, Motiva Oy

Hankinnoilla edistetään kiertotaloutta

TP3 – Rakentamisen hankintaprosessin tavoitteet 2024–2026

- Tavoitteena oli määritellä yhteisiä hankinnoissa sovellettavia kriteerisuosituksia, joilla tuetaan **kiertotalousosaamisen kehittymistä infrarakentamisessa** Suomessa.

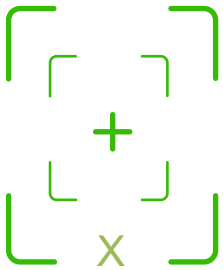

- Tukea hankkeita **kriteerien pilotoinnissa** ja uusiomateriaalien käytön huomioinnissa hankintaprosesseissa.

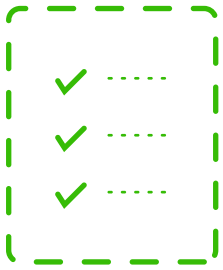
Kriteerien kehitys ja markkinavuoropuhelu

Työssä sovellettiin Motivan kriteerikehitysprosessia

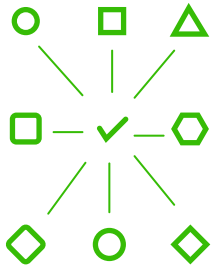
Tavoitteena on, että kriteerit ovat **riittävän kunnianhimoisia**, mutta samalla toteuttamiskelpoisia, syrjimättömiä ja **todennettavia**.

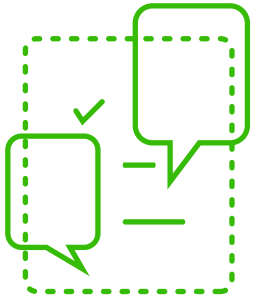
Tilannekuva / Selvitys nykytilasta

Kriteeriluonnokset

Markkinavuoropuhelu ja yhteiskehittäminen

Kriteeriehdotusten kommentointi

Lopullisten kriteerien muotoilu ja julkaisu

Kriteerikehitys (kriteeripankki.fi)

Rakentamisen ilmasto- ja luontovaikutuksia

25 %

Julkisten hankintojen hiilijalanjäljestä

Lähde: HILMI-selvitys (Kalimo ym. 2021)

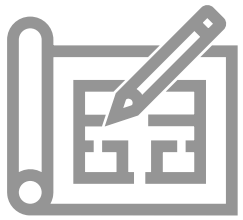
20 %

Julkisten hankintojen luontojalanjäljestä

Lähde: Julkisten hankintojen luontojalanjälki 2024

- Maa- ja vesirakentamisen sekä niihin liittyvien korjaus- ja kunnossapitopalvelujen kasvihuonekaasupäästöt noin **1,36 Mt CO_2e.**
- Rakentamisessa yhdistyvät suuri hankintavolyymi ja **korkea luontohaittaintensiteetti**, minkä vuoksi hankintoihin kohdistettavilla toimilla on huomattavaa potentiaalia luontohaittojen vähentämiseen.
- Valtioneuvoston periaatepäätöksessä (2026) asetetaan julkisille hankinnoille **ekologiset tavoitteet vuoteen 2035**. Rakentamisen hankinnoissa tavoitteena on pienentää hiili- ja luontojalanjälkeä sekä **edistää kiertotaloutta**.

Kriteerit kiertotalousosaamiseen

0
perustason
kriteeriä

5
edelläkävijätason
kriteeriä

- ✓ Kriteereillä voidaan varmistaa **riittävä kiertotalousosaaminen** jo suunnitteluhankinnassa.
- ✓ Hankkija valitsee hankkeen kannalta **tarkoituksenmukaiset** suunnittelijaroolit ja osaamisvaatimukset – kaikkia kriteereitä ei ole tarkoitus soveltaa kaikissa hankinnoissa.
- ✓ **Osaaminen voidaan osoittaa usealla tavalla**, esimerkiksi hankekokemuksella tai kriteerissä määritellyillä vaihtoehtoisilla näytöillä.

Hankintakriteerit Kriteeripankissa

Kriteerin nimi	Kriteerin taso	Mitä hankinnassa voidaan edellyttää
Kiertotalousosaaminen: Kiertotalousvastaava	**Edelläkävijätaso**	Hankkeeseen nimettävältä kiertotalousvastaavalta voidaan edellyttää kokemusta uusiomateriaalien soveltuvuuden arvioinnista, hiilijalanjälkitiedon hyödyntämisestä tai massojen hallinnasta.
Kiertotalousosaaminen: Pääsuunnittelija	**Edelläkävijätaso**	Pääsuunnittelijalta voidaan edellyttää aiempaa kokemusta kiertotalousratkaisujen huomioimisesta infrahankkeissa, esimerkiksi uusiomateriaalien hyödyntämisestä tai massojen hallinnasta.
Kiertotalousosaaminen: Geoteknisen suunnittelun vastuuhenkilö	**Edelläkävijätaso**	Geotekniseltä suunnittelijalta voidaan edellyttää kokemusta esimerkiksi jätepohjaisten sideaineiden käytöstä, uusiomateriaalien hyödyntämisestä tai massojen hallinnasta.
Kiertotalousosaaminen: Tie- / katu- / puisto- / pihasuunnittelija	**Edelläkävijätaso**	Suunnittelijalta voidaan edellyttää kokemusta uusiomateriaalien käytöstä, massojen hallinnasta tai vähähiilisten materiaaliratkaisujen huomioimisesta suunnittelussa.
Kiertotalousosaaminen: Silta- / taitorakennesuunnittelija	**Edelläkävijätaso**	Suunnittelijalta voidaan edellyttää kokemusta purkumateriaalien uudelleenkäytön selvittämisestä, vähähiilisistä betoniratkaisuista tai korjaamisen ja uudisrakentamisen vertailusta.

Vähähiiliset syvästabiloinnin kriteerit

1 perustason kriteeri

2 edelläkävijätason kriteeriä

- ✓ Sideaineen vähähiilisyysluokan vaatimusta helppo käyttää – perustason kriteeri – esim. **Kriteerin SSV-S300 täyttäviä sideaineita verrattain hyvin saatavilla**.
- ✓ Syvästabiloinnin vähähiilisyyskriteereillä **voidaan saavuttaa merkittäviä päästövähennyksiä,** kun stabiloinnin osuus kokonaispäästöistä on suuri.
- ✓ **Tilaaja määrittelee rakenteen tavoitelujuuden.** Vähähiilisyysvaatimukset eivät muuta rakenteelle asetettuja teknisiä toimivuusvaatimuksia.
- ✓ Pilaristabiloinnin ja massastabiloidun maan vähähiilisyykriteerit ovat edelläkävijätason kriteereitä – **edellyttää tilaajalta enemmän osaamista**.

Kriteerit Kriteeripankissa

Kriteeri	Taso	Mitä hankinnassa voidaan edellyttää?
Syvästabiloinnin vähähiilisyysluokitus sideaineille, SSV-S-luokitus	**Perustaso**	Syvästabiloinnissa käytetään vähäpäästöistä sideainetta. Esimerkiksi SSV-S300: sideaineen valmistuksen ja kuljetuksen päästöt alle 300 kg CO_2e/t.
Syvästabiloinnin vähähiilisyysluokitus pilareille, SSV-P-luokitus	**Edelläkävijätaso**	Stabilointipilarien sideaineista aiheutuville päästöille asetetaan enimmäisraja. Esimerkiksi SSV-P30: alle 30 kg CO_2e/m^3 stabiloitua maata. Lisäksi sideaineelta edellytetään vähähiilisyysluokkaa SSV-S400.
Syvästabiloinnin vähähiilisyysluokitus massastabiloidulle maalle, SSV-M-luokitus	**Edelläkävijätaso**	Massastabiloidun maan sideaineista ja mahdollisista lisämateriaaleista aiheutuville päästöille asetetaan enimmäisraja. Esimerkiksi SSV-M20: alle 20 kg CO_2e/m^3 stabiloitua maata. Lisäksi sideaineelta edellytetään vähähiilisyysluokkaa SSV-S300.

Kestävien kasvualustojen kriteerit

5 perustason kriteeriä

2 edelläkävijätason kriteeriä

- ✓ Kasvualustojen **ilmastopäästöt voidaan edellyttää laskettavaksi**. Edelläkävijätasolla voidaan lisäksi asettaa päästöille enimmäisraja tai edellyttää päästövähennystä referenssikasvualustaan verrattuna.
- ✓ Hankkija voi edellyttää, että kasvualustan tilavuudesta **vähintään 50–90 % on kierrätysmateriaaleja** valitun KA-luokan mukaan.
- ✓ Raaka-aineiden **alkuperä** on selvitettävä. Kierrätysmateriaalien käyttö ei poista kasvualustojen **laatu- ja turvallisuusvaatimuksia**.
- ✓ Kriteerityössä laadittiin myös **yhteisiä käsitteitä selventävä sanasto**.

Kriteerit Kriteeripankissa

Kasvualustojen ilmastopäästöjä koskevat hankintakriteerit

Kriteerin nimi	Taso	Mitä hankinnassa voidaan edellyttää?
Päästöt lasketaan ennen kasvualustan toimittamista	**Perustaso**	Toimittaja laskee kasvualustan valmistuksen (A1–A3) ja työmaalle kuljetuksen (A4) ilmastopäästöt ja toimittaa laskelman tilaajalle ennen toimitusta.
Suurin sallittu päästöarvo	**Edelläkävijätaso**	Hankkija voi asettaa kasvualustalle enimmäispäästörajan (X kg CO_2e/t), joka kattaa valmistuksen ja kuljetuksen. Hankkija määrittää raja-arvon hankekohtaisesti.
Päästövähennys referenssiin verrattuna	**Edelläkävijätaso**	Hankkija voi edellyttää, että kasvualustan valmistuksen ja kuljetuksen päästöt ovat enintään X % SYKEn infrarakentamisen päästötietokannan referenssikasvualustan päästöistä.

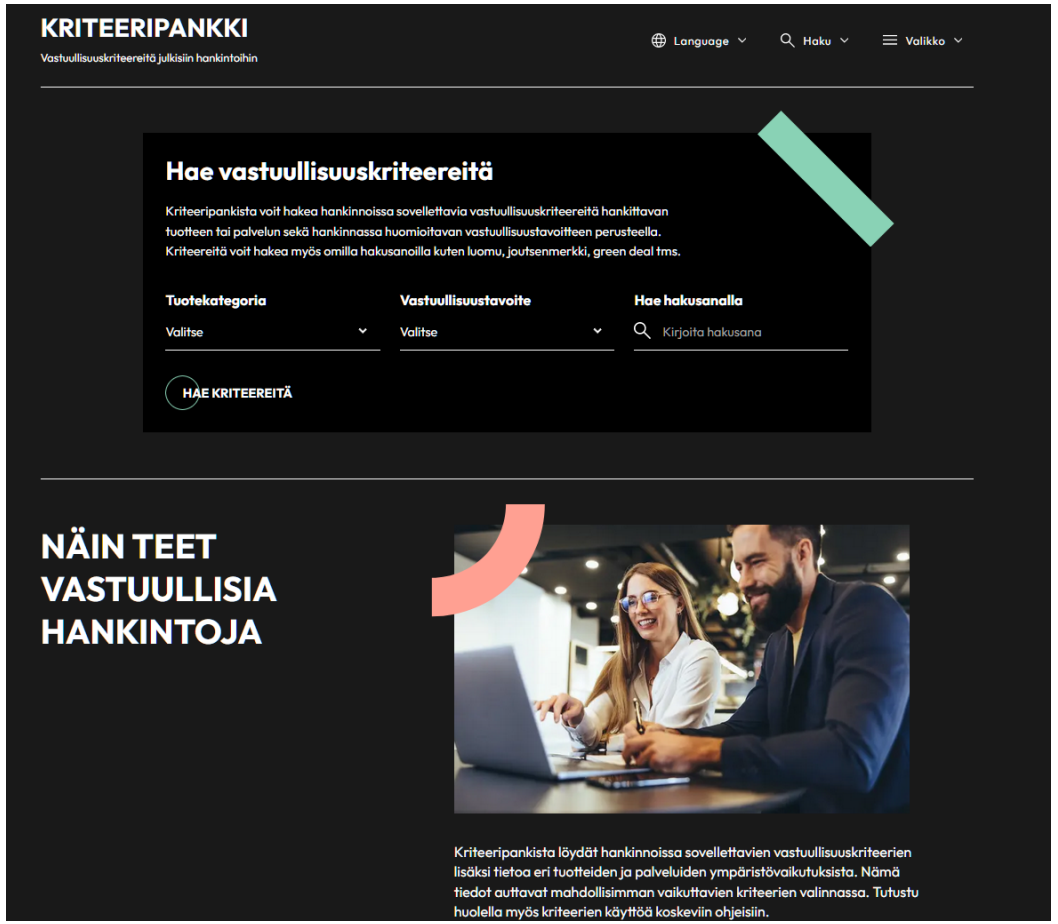
Kriteerit Kriteeripankissa

Kasvualustojen kierrätysastetta, laatua ja alkuperää koskevat hankintakriteerit

Kriteerin nimi	Taso	Mitä hankinnassa voidaan edellyttää?
Kierrätysaste (tuotteistetut kasvualustat)	**Perustaso**	Hankkija voi edellyttää kasvualustalta vähimmäiskierrätysastetta, esimerkiksi KA-50 (vähintään 50 %) tai KA-70 (vähintään 70 %). Kierrätysmateriaalien osuus lasketaan kasvualustan tilavuudesta.
Kierrätysaste (paikalla tehtävät kasvualustat)	**Perustaso**	Hankkija voi edellyttää paikalla valmistettavalta kasvualustalta vähintään 50–90 %:n kierrätysastetta valitun KA-luokan mukaan. Lisäksi kasvualustassa tulee hyödyntää kohteessa olevia materiaaleja.
Riskienhallinta, laatu ja omavalvonta (paikalla tehtävät kasvualustat)	**Perustaso**	Paikalla valmistettavan kasvualustan tuottajalta edellytetään kohdekohtaista laatusuunnitelmaa, joka kattaa materiaalien laadun ja jäljitettävyyden, valmistuksen riskienhallinnan, vieraslajien leviämisen ehkäisyn ja omavalvonnan.
Raaka-aineiden alkuperä	**Perustaso**	Toimittajalta edellytetään selvitystä kaikkien kasvualustan raaka-aineiden alkuperästä. Hankkija voi lisäksi rajata tiettyjä raaka-aineita tai niiden alkuperiä pois hankinnasta.

Kriteeripankki – julkisiin hankintoihin

- **Motivan ylläpitämä maksuton**, kaikille avoin palvelu, josta voi hakea vastuullisuuskriteereitä julkisiin hankintoihin.
- Noin **10 000 kävijää vuodessa**.
- **Helpottaa** julkisissa kilpailutuksissa sovellettavien vastuullisuuskriteerien löytämistä ja käyttöä. Kriteerien käyttö on vapaaehtoista.
- Kriteeripankin kehitystä ovat rahoittaneet työ- ja elinkeinoministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö. **Ylläpitoa rahoittaa valtiovarainministeriö.**
- Vastuullisuuskriteerien kehitystä tehdään eri hankkeissa ja **useiden eri tahojen** toimesta.

www.kriteeripankki.fi

Kriteeristä löytyvät tiedot

- **Kriteerin taso: edelläkävijätaso vs. perustaso**
- **Kopioitava kriteeriteksti**
- **Todentamistapa**
- **Perustelut, mihin vaatimus vaikuttaa tai miksi se on hyödyllinen**
- Julkaisuajankohta
- Julkaisija
- Kriteerin ID (rajapintahakuja varten)
- Palautemahdollisuus
- **Linkit lisätietolähteisiin**

Näin hyödynnät UUMA-hankintakriteereitä

1 Valitse hankintaan soveltuvat kriteerit

Tunnista hankkeen tavoitteet ja valitse niitä tukevat kriteerit. Kaikkia kriteereitä ei tarvitse käyttää.

2 Arvioi vaatimustaso ja markkinoiden valmiudet

Valitse perus- tai edelläkävijätaso. Selvitä tarvittaessa markkinakartoituksella, ovatko vaatimukset toteutettavissa.

3 Sisällytä kriteerit hankinta-asiakirjoihin

Käytä soveltuvia kriteereitä vähimmäisvaatimuksina, vertailuperusteina tai sopimusehtoina.

4 Määritä todentaminen ja seuranta

Määritä, miten tarjoaja osoittaa kriteerin täyttymisen ja miten sovittujen vaatimusten toteutumista seurataan sopimuskaudella.

Vaikuttavuus syntyy hankinnoissa

Kuva:Juha Parviainen

- Kriteerit valmisteltiin työryhmissä ja **yhteistyössä alan toimijoiden** kanssa.
- Yhtenäiset kriteerit helpottavat hankkijoiden **kestävyysvaatimusten määrittelyä** ja lisäävät hankintavaatimusten **ennakoitavuutta** tarjoajille.
- Kriteerit ovat **avoimesti hyödynnettävissä** Kriteeripankissa.
- Kilpailutuksista saatavat **käyttökokemukset mahdollistavat** kriteerien jatkokehittämisen.

Kiitos mielenkiinnostanne!

jenni.rovio@motiva.fi